

O. Fursa

TRENDS IN DESIGN EDUCATION IN THEORY AND PRACTICE SPECIALIZED HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article deals with the problems of prospective development in the system of designers' professional training and reveals the positive tendencies in this area during the last ten years.

Keywords: design, design education, profile type of Higher Educational Establishments, tendencies of the development in design education.

Рецензенти:

Шевнюк О. Л. — д.пед. н., проф.,
Коновець С. В. — д.пед. н.

Стаття надійшла до редакції 01.06.2013

УДК 37.018.43 – 043.86

О. В. Шпагіна

ОБГРУНТУВАННЯ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто три етапи (покоління) розвитку дистанційної освіти: кореспондентське навчання, навчання із застосуванням мультимедійних засобів та навчання, яке повністю ґрунтується на використанні Інтернет-ресурсів. Детально розглянуто особливості кожного з поколінь, описано переходи між зазначеними етапами розвитку, а також університети та діячі, які приймали участь у розробці, вдосконаленні та поширенні дистанційного навчання. Автором описано передумови, які вплинули на ідею створення навчання на відстані, а також перші спроби організувати навчальний процес. Особливу увагу приділено подіям та заходам, які виявились вирішальними в історії дистанційного навчання. У статті описано настрої суспільства та ідеї, які панували у часи певного етапу, а також наведено критику на певні рішення вчених та політиків часу, який вивчається.

Ключові слова: дистанційне навчання, покоління дистанційної освіти, кореспондентське навчання, Інтернет-навчання.

Постановка проблеми. Сьогодні дистанційне навчання є широко поширеним явищем у сфері освіти, яке все наполегливіше складає конкуренцію традиційному навчанню. Численні роботи присвячені впровадженню, поліпшенню та розвитку дистанційного навчання відповідно до часу і способу життя сучасних людей. Освіта, яка стає доступною всім бажаючим завдяки розвитку комп'ютерних технологій, вже отримала визнання в багатьох країнах світу.

Мета цієї статті полягає у виявленні особливостей етапів розвитку дистанційного навчання, умов та подій, які сприяли цьому, дослідженні передумов, які вплинули на ідею створення навчання на відстані, та описі перших спроб організувати навчальний процес.

Історія дистанційного навчання порівняно нова: початком її розвитку прийнято вважати кінець 70-х – початок 80-х років ХХ століття. Проте ці дані є умовними, обов'язково слід вказати декілька важливих застережень. По-перше, навчання на відстані було відомим ще у XVII столітті. По друге, дистанційне навчання, протягом своєї складної та багатогранної історії існування, мало багато форм

втілень. Сінтія Уайт, професор Кембриджського університету, дотримується думки, що слід виокремлювати 3 покоління дистанційної освіти (White C., 2003).

До першого покоління вона відносить додаткові навчальні курси, які проводились за допомогою листування. Таке навчання на відстані позначалося терміном «кореспондентське навчання». Дата першого проведення навчального курсу на відстані залишається невідомою. Одна з перших згадок про кореспондентське навчання з'явилася 20 березня 1728 р. на сторінках газети «The Boston Gazette», де Калєб Філіппс, викладач нової методології стенографістики, заявляє у своїй рекламі, що «будь-який бажаючий, який проживає на території цієї країни, зможе оволодіти цим мистецтвом, отримуючи уроки у вигляді щотижневих листів, та за знаннями аніскільки не буде поступатися тим учням, які проживають в Бостоні» (Holmberg V., 1986; Holmberg V., 2003).

Майже через століття, у 1833 році в 30-му випуску газети «Lunds Weckoblad», яка виходила англійською мовою в студентському містечку Ланд, Швеція, було надруковано оголошення, яке надавало можливість «леді та джентльменам» вивчати «літературні твори за допомогою листування» (Holmberg V., 1986). Поодинокі оголошення про надання «курсу за допомогою листування» зустрічалися на сторінках газет. Першою спробою організувати навчання на відстані стала діяльність англійця Ісаака Пітмана, який в 1840-х рр. посилав своїм учням поштою листівки з короткими описами принципів своєї системи стенографування, завданнями для студентів, які повинні були опрацювати коротенькі вірші з Біблії та відіслати їх вчителю для виправлення та контролю. А в 1843 році було створено товариство заочного навчання стенографії «Phonographic Correspondence Society». Навчання надавалося всім бажаючим безкоштовно (Holmberg V., Shelley M. & White C., 2005).

У 1856 році француз Чарльз Гуссен і німець Густав Лангеншейдт організували в Берліні курси вивчення іноземних мов на відстані. Масштаб цього заходу залишився невідомим. Студентам було запропоновано задавати додаткові питання в письмовому вигляді, однак, згідно з дослідженнями Баат, мало хто скористався цією можливістю, «оскільки матеріал був зрозумілий з курсу» (Holmberg V., 1986; Holmberg V., Shelley M. & White C., 2005).

Як ми можемо помітити, в середині XIX століття виникла потреба суспільства в дистанційному навчанні. Курси, які пропонувалися для вивчення на відстані, стосувалися, здебільшого, стенографії.

Дистанційні курси дозволяли отримати вузькоспеціальні знання та навички, мінімізуючи витрати часу та коштів. Як правило, вони були доступні всім бажаючим, тому однією з характерних ознак даного виду навчання стала соціальна рівність. Яскравим прикладом і доказом цього твердження можна вважати діяльність Анни Еліот Тікнор, дочки професора Гарвардського університету. Вона заснувала «Бостонське товариство підтримки навчання на дому» (Boston-based Society to Encourage Study at Home) з 1873 до її смерті в 1897 році. Її методика навчання фактично була індивідуальною (обмін листами, керівництво вибором літератури, контроль). Але програми навчання були орієнтовані на класичні університети. Варто зазначити, що саме жінки становили більшість її студентів. У той час вони тільки починали вимагати права на отримання більш високої освіти. А в 1877 р. найстаріший Шотландський університет Святого Андрія запропонував програму заочного навчання для жінок на звання ліценціата мистецтв, яка діяла протягом 55 років. За нею навчалися жінки в усьому світі, навіть у Палестині, Кенії та Китаї (Яриков В. Г.).

На думку Сінтії Уайт, перше покоління дистанційної освіти тривало до 1960-х років. Початком нового періоду розвитку дистанційне навчання зобов'язано з діяльністю Відкритого університету (Open University), який було засновано згідно з указом королеви Великобританії в 1969 році. Його було спроектовано для того, щоб надати можливість отримати освіту людям у зручному для них місці та час.

У 1926 році педагог і історик Дж. С. Стобарт вперше запропонував ідею «бездротового університету». Однак до початку 1960-х років вона не отримала розвитку. Пройшло чимало часу перш ніж ця ідея почала набирати обертів.

У статті журналу Where? (осінь 1962 р.) Майкл Янг запропонував заснувати «відкритий університет», який би став частиною підготовки студентів заочної форми навчання Лондонського університету. ВВС та міністерство освіти обговорили плани щодо «бездротового коледжу», та у березні 1963 року лейбористська партія під керівництвом лорда Тейлора представила доповідь та запропонувала провести експеримент по радіо і телебаченню: «Бездротовий університет для серйозної, спланованої дорослої освіти» (The official page of the Open University. History of the OU).

У травні 1969 професор Уолтер Перрі був призначений першим віце-канцлером Відкритого університету, а у 1971 році 25 000 студентів проходили підготовчі курси дистанційно за чотирма

спеціальностями: мистецтво, суспільні науки, природничі науки та математика.

Звісно, у свої ранні роки існування Відкритий університет зіштовхнувся із критикою. Так, наприклад, Іен Маклеод, депутат, назвав дистанційну освіту «досконалою дурницею» (The official page of the Open University. History of the OU). Але постійно зростаюча кількість студентів (загальна кількість на той час – 70 тис.) та попит на нові послуги довели важливість розвитку дистанційного навчання.

У своїх програмах дистанційних курсів Відкритий університет активно використовував аудіо- та відеозаписи, що, на відміну від «кореспондентського навчання», виявилось особливо дієвим під час вивчення іноземних мов, яке потребує тренування дикції та аудіювання. Проте слід зазначити, що аудіо- та відеокасети слугували лише доповненням до друкованого матеріалу.

Третє покоління відрізняється від попереднього тим, що особливу увагу приділено саме мультимедійним засобам. Одним з найперших прикладів дистанційного курсу третього покоління можна вважати курс іспанської мови, запропонований Syracuse Language Systems, Inc. Навчання студентів базувалось на «мультимедійних підручниках», записаних на CD-ROM, та супроводжувалось використанням Інтернет-ресурсів. Зв'язок з інструкторами та носіями мови відбувався через електронне листування (White C., 2003). Не тільки процес навчання, але й спілкування між його учасниками будується на використанні новітніх технологій, і саме це є найбільш вагомою відмінністю дистанційного навчання останнього покоління. Сучасні технології дозволяють використовувати різноманітні форми роботи із студентами (групову, індивідуальну), а також максимально наблизити процес навчання до реальних занять в аудиторіях (веб-семінари, телеконференції, телеприсутність тощо).

Сьогодні багато університетів по всьому світі використовують дистанційні курси, поглиблюють знання і розробляють нові методики та технології викладання курсів.

Таким чином, навчання на відстані має досить давню історію, яка має чимало загадок та неточностей. Саме «кореспондентське навчання» підштовхнуло освіту до зовсім нового рівня, та вже у другій половині ХХ століття почалась нова ера – ера дистанційного навчання, вивченню якого присвячено нескінчену численність наукових робіт, у вдосконаленні якого зацікавлені авторитетні вищі навчальні заклади всього світу.

Можливості дистанційного навчання безмежні: вони безпосередньо залежать від розвитку комп'ютерних технологій, які не сповільнюють свій темп та зростання. Саме тому ця галузь освіти слідуватиме шляхом вдосконалення й надалі. На жаль, всі аспекти дистанційної освіти неможливо представити в повному обсязі, тому перспективами подальшого дослідження стане вивчення нових проблем, які постають перед дистанційним навчанням та засобів їх вирішення.

Література

1. Яриков В. Г. Историко-педагогические генезис дистанционного образования [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://borytko.nm.ru/papers/subject6_1/yarikov.htm – Заголовок з екрану.
2. Holmberg B. (2003). Distance Education in Essence – an overview of theory and practice in the early twenty-first century. Bibliotheks und Informations system der Universitat Oldenburg, Centre for Distance Education.
3. Holmberg, B. (1986). Growth and structure of distance education. London: Croom-Helm. Pp. 6 – 9
4. Holmberg, B., Shelley, M. & White, C. (Eds). (2005). Distance education and languages: Evolution and change. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
5. The official page of the Open University. HistoryoftheOU [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.open.ac.uk/about/main/the-ou-explained/history-the-ou>.
6. White, C. (2003). Language learning in distance education. Cambridge, UK: Cambridge University Press. Pp. 13 – 16 p.

Е. В. Шпагина

ОБОСНОВАНИЕ ЭТАПОВ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассмотрены три этапа (поколения) развития дистанционного образования: корреспондентское обучение, обучение с применением мультимедийных средств и обучение, которое полностью построено на использовании Интернет-ресурсов. Подробно рассмотрены особенности каждого из поколений, описано переходы между указанными этапами развития, а также университеты и деятели, которые принимали участие в разработке, совершенствовании и распространении дистанционного обучения. Автором описаны предпосылки, которые повлияли на идею создания обучения на

расстоянии, а также первые попытки организовать учебный процесс. Особое внимание уделено событиям и мероприятиям, которые оказались решающими в истории дистанционного обучения. В статье описаны настроения общества и идеи, которые господствовали в течение определенного этапа, а также приведена критика на определенные решения ученых и политиков изучаемого периода времени.

Ключевые слова: дистанционное обучение, поколения дистанционного образования, корреспондентское обучение, Интернет-обучение.

O. Shpagina

RATIONALE STAGE OF DEVELOPMENT DISTANCE EDUCATION

The article concerns three generations of development of distance education: correspondence education (letters with tasks), multimedia systems (audio- and videocassettes, one-way video, two-way audio, etc) and online systems (computer-based education, interactive multimedia, multimedia conferencing, web-based video, the Internet, etc). The particularities of each generation are considered in detail; the transitions between the periods under consideration are discussed. The universities and public figures such as Anna Eliot Ticknor, Michael Young, Walter Perry et al., who have taken part in the development, advance and spreading of distance learning, are mentioned. The author describes presuppositions, ideas that influenced on the idea of creation of remote learning, as well as the first attempts to organize academic process by Charles Toissaint and Gustav Langenscheidt in Germany in the year 1856. A particular attention is given to the events and measures which are crucial for the history of distance education. The ideas and sentiments that reigned during the periods under consideration are discussed, as well as the disputes concerned foundation of the Open University and introduction of the "wireless education". The significant events in the history of the Open University in Great Britain that occurred during the earlier years of its existence are covered. The critical remarks on some decisions of scholars and politicians of the certain period of time are given.

Key words: distance learning, generations of distance education, correspondence education, online education.

Рецензенти:

Малихін О. В. — д. пед. н., проф.,
Фруктова Я. С. — к. пед. н., доц.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2013

УДК:378:614.2

Ю. В. Юсеф

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Статтю присвячено розгляду проблеми становлення комунікативної компетентності майбутніх лікарів. Досліджено сутність поняття «комунікативна компетентність» та відмінності понять «компетенція» та «компетентність». Охарактеризовано компонентний склад, основні показники та критерії комунікативної компетентності майбутнього лікаря, а також виявлено сукупність комунікативних умінь майбутніх лікарів.

Ключові слова: компетенція, компетентність, комунікативна компетентність, комунікативна культура, комунікативні уміння.

Утвердження демократії в Україні, процеси модернізації усіх сфер життя держави сприяли стрімкому формуванню позитивної думки світової громадськості про нашу країну. Утримання і зміцнення такого кредиту довіри залежить від багатьох чинників, передусім, освітніх. Переоцінка усталених концепцій і положень у системі освіти стала об'єктивною реальністю в Україні. Особливо важливим в даному контексті видається усвідомлення суспільством того факту, що саме комунікація є провідним інструментом діяльності кожного активного громадянина країни. Ігнорування ж цієї істини призводить до низької ефективності професійної діяльності.

Останнім часом у вітчизняній та зарубіжній науках значно активізувалося дослідження проблем культури професійного мовлення, комунікативної компетентності, риторики майбутніх фахівців. Зокрема, вивченню комунікативної компетентності особистості присвятили свої роботи такі видатні психологи та педагоги як Е.Берн, Н.Бібік, Г.Єльнікова, І.Єрмаков, Т.Гордон, П.Грайс, Ю.Жукова, В.Кан-Калик, О.Канюк, О.Киричук, Т.Кобзар, Г.Ковальова, І.Козубовська, Н.Левицька, А.Леонтьєв, Х.Міккін, В.Москаленко, А.Мудрик, О.Овчарук, Л.Петровська, І.Родигіна, Е.Сидоренко, Т. Федотюк, Т.Яценко та ін.

Проте, особливої актуальності ці проблеми набувають для майбутніх лікарів, оскільки професія лікаря – одна з небагатьох у

©Юсеф Ю. В., 2013